

Expertní studie – Ekologický význam lokality

Mokřad Žabák, Lysá nad Labem

12. 5. 2020

Zpracovatel:

Ing. Kateřina Lagner Zimová

Autorizovaná osoba dle § 45i zákona č. 114/1992 Sb. pro účely provádění hodnocení ve smyslu § 67 zákona.

Za Oborou 34

Praha 6

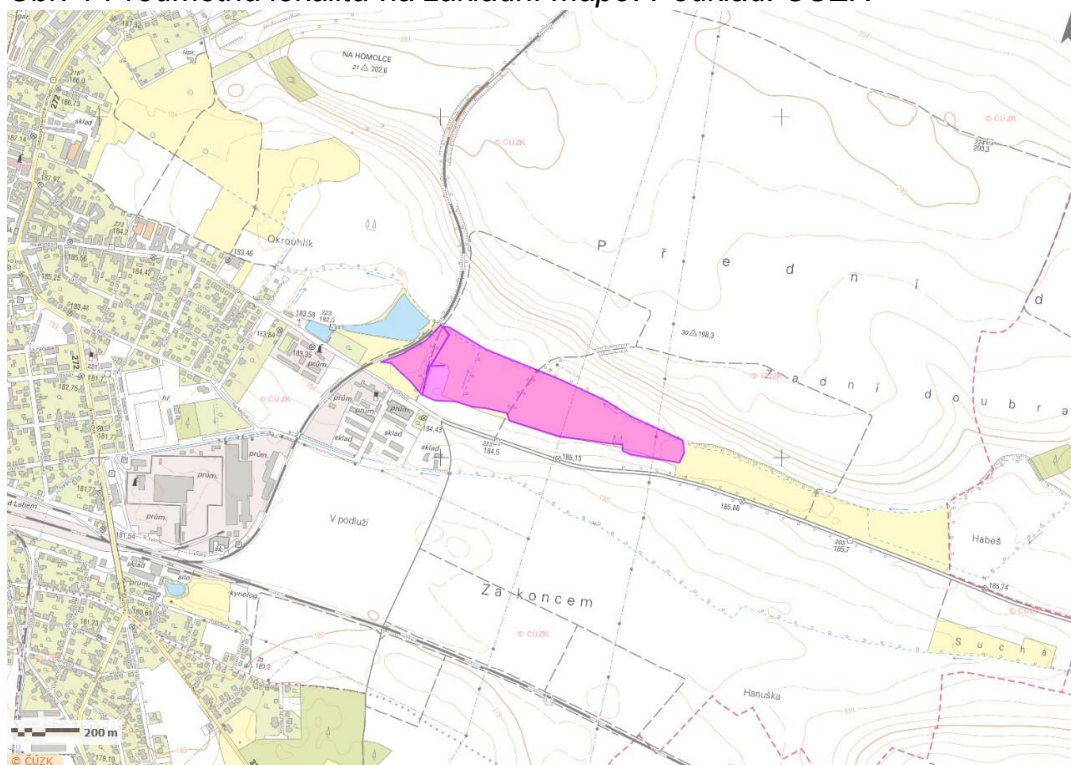
IČ: 01447424, DIČ CZ8454070163

www.katerinazimova.cz

Účel zpracování: Expertní posudek má za účel zjistit ekologickou funkci a význam lokality a její začlenění do okolní krajiny.

Předmět studie: Předmětem studie je mokřad s místním názvem Žabák u města Lysá nad Labem. Lokalita je vyznačena na Obr.1

Obr. 1 Předmětná lokalita na základní mapě. Podklad: ČÚZK

Charakteristika lokality: Mokřad žabák se nachází východně od intravilánu města Lysá nad Labem, v katastrálním území Lysá nad Labem (689505). Lokalita se nachází v zemědělské krajině a je tvořena trvalými travními porosty a mimolesní zelení a nachází se mezi odvodňovacími kanály, odvádějícími vodu ze zemědělských pozemků v oblasti zvané „Habeš“ meliorační soustavou směrem na západ do retenční nádrže Okrouhlík. Pravděpodobně ztrátou funkčnosti této meliorační soustavy došlo v zájmovém území k postupné renaturaci a opětovnému zamokření pozemků. Tímto způsobem postupně vzniknul na lokalitě mokřad, který byl následně osídlen mnoha druhy mokřadních rostlin a živočichů. Dle aktuálního stavu mokřadu se zde mokřadní ekosystém nachází nejméně 5 let.

Metodika studie: Území bylo prozkoumáno z hlediska jeho ekologických hodnot s využitím dostupných dat, uvedených v seznamu zdrojů. V tomto kontextu byla lokalita zkoumána z hlediska funkčních vazeb i její interakce s okolím. Na základě průzkumu byl stanoven ekologický význam lokality ve smyslu Zákona 114/1992 Sb. v platném znění.

Ekologický význam lokality: Předmětná lokalita představuje obnovený prvek vodního ekosystému v krajině. Zároveň se zde dle Zákona 114/1992 Sb. nacházejí chráněné zájmy podle částí druhé (Obecná ochrana přírody a krajiny) a páté (zvláště chráněné druhy rostlin, živočichů).

Zjištěné chráněné zájmy ochrany přírody a krajiny:

1. Územní systém ekologické stability krajiny (ÚSES) je definován jako „vzájemně propojený soubor přirozených i pozmeněných, avšak přírodě blízkých ekosystémů, které udržují přírodní rovnováhu“. Vytváření územního systému ekologické stability (ÚSES) je podle § 4 odst. 1) zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů, veřejným zájmem, na kterém se podílejí vlastníci pozemků, obce i stát.

LBC 9 - „Zadní Doubrava“ - biocentrum nově založené v nivě Doubravy, zahrnuje výsadby původních dřevin lesnickým způsobem s podrostem trvalých travních porostů a doprovodný a břehový porost vodního toku.

LBK 15 - „Doubrava I.“ - biokoridor funkční, veden v trase regulované vodoteče s břehovými a doprovodnými porosty směrem od hranice katastru k LBC 9.

Plochy ÚSES a zvláště chráněných území přírody je třeba chránit před degradací nejčastěji antropogenního původu, před znečištěním složek životního prostředí, kultivací a ruderalizace. Platí pro ně následující regulativy: - stavební uzávěra pro nové stavby - zákaz rekonstrukcí stávajících staveb, které by znamenaly zvýšení standardu, s výjimkou opatření šetřících životní prostředí

Regulační opatření: - regulace lesního hospodářství s důrazem na druhovou skladbu dřevin, která by měla být co nejbližší původním lesním společenstvům - revitalizace vodních toků tak, aby po splnění nezbytných vodohospodářských funkcí plnily co největší měrou i funkce ekologické - uživatelé a vlastníci pozemků se musí řídit pravidly stanovenými pro funkci daného biocentra.

2. Obecná ochrana rostlin a živočichů

Dle zákona 114/1992 Sb. v platném znění jsou fyzické a právnické osoby povinny při provádění zemědělských, lesnických a stavebních prací, při vodohospodářských úpravách, v dopravě a energetice postupovat tak, aby nedocházelo k nadměrnému úhynu rostlin a zraňování nebo úhynu živočichů nebo ničení jejich biotopů, kterému lze zabránit technicky i ekonomicky dostupnými prostředky. Orgán ochrany přírody uloží zajištění či použití takovýchto prostředků, neučiní-li tak povinná osoba sama.

Lokalita je potravním biotopem pro ptáky a některé další obratlovce.

2. Ochrana volně žijících ptáků

Dle zákona 114/1992 Sb. v platném znění je zakázáno úmyslné vyrušování ptáků, zejména během rozmnožování a odchovu mláďat.

Lokalita je pro ptáky potravním biotopem a potenciálně také hnízdním biotopem.

3. Ochrana dřevin rostoucích mimo les

Všechny dřeviny (stromy, keře, dřevité liány) rostoucí mimo pozemky určené k plnění funkcí lesa jsou podle zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny (dále je zákon), chráněny před poškozováním a ničením (§ 7 zákona) bez ohledu na jejich druh a původ. Poškozováním dřevin je míněn zásah, který způsobí podstatné a trvalé snížení jejich ekologických a estetických funkcí nebo bezprostředně či následně vede k jejich odumření.

V zájmovém území se nachází větší množství dřevin rostoucích mimo les.

4. Ochrana zvláště chráněných druhů rostlin a živočichů

Zvláštní druhová ochrana představuje problematiku ochrany tzv. zvláště chráněných druhů, tedy výběrem druhů určených speciální vyhláškou se stanovenými zákonnými podmínkami ochrany. Zvláště chráněné rostliny jsou chráněny dle zákona 114/1992 Sb. ve všech svých podzemních a nadzemních částech a všech vývojových stádiích; chráněn je rovněž jejich biotop. Je zakázáno tyto rostliny sbírat, trhat, vykopávat, poškozovat, ničit nebo jinak rušit ve vývoji.

Zvláště chránění živočichové jsou dle zákona 114/1992 Sb. chráněni ve všech svých vývojových stádiích. Chráněna jsou jimi užívaná přirozená i umělá sídla a jejich biotop. Je zakázáno škodlivě

zasahovat do přirozeného vývoje zvláště chráněných živočichů, zejména je chytat, chovat v zajetí, rušit, zraňovat nebo usmrcovat. Není dovoleno sbírat, ničit, poškozovat či přemisťovat jejich vývojová stádia nebo jimi užívaná sídla.

Stupeň ohrožení je podle Vyhlášky MŽP ČR č. 395/1992 Sb.: O – Ohrožený druh, SO – Silně ohrožený druh, KO – Kriticky ohrožený druh.

V zájmovém území byly nalezeny druhy rostlin a živočichů, uvedené v následujících tabulkách. Průzkum prováděl RNDr. Radek Lučan, Ph.D., Přírodovědecká fakulta UK, Viničná 7, Praha 2, 12844 od 1.4. do 8.5.2020.

Kategorie ochrany dle zákona o ochraně přírody a krajiny 114/1992 Sb. (Převzato od RNDr. Lučana)

KO	druh kriticky ohrožený
SO	druh silně ohrožený
O	druh ohrožený

BEZOBRATLÍ

	Kategorie	Poznámka
čmelák zemní (<i>Bombus terrestris</i>)	O	
čmelák skalní (<i>Bombus lapidarius</i>)	O	
čmelák rolní (<i>Bombus pascuorum</i>)	O	
čmelák luční (<i>Bombus pratorum</i>)	O	
šidélko větší (<i>Ischnura elegans</i>)		
šidlatka hnědá (<i>Sympecma fusca</i>)		
otakárek ovocný (<i>Iphiclides podalirius</i>)	O	
okáč poháňkový (<i>Coenonympha pamphilus</i>)		
žluťásek řešetlákový (<i>Gonepteryx rhamni</i>)		
žluťásek čičorečkový (<i>Colias hyale</i>)		
bělásek řeřichový (<i>Anthocharis cardamines</i>)		

OBRATLOVCI

Obojživelníci

ropucha zelená (<i>Bufo viridis</i>)	SO	rozmnožování desítek až stovek jedinců
skokan štíhlý (<i>Rana dalmatina</i>)	SO	rozmnožování
skokan skřehotavý (<i>Pelophylax ridibundus</i>)	KO	rozmnožování desítek jedinců
kuňka obecná (<i>Bombina bombina</i>)	SO	rozmnožování desítek jedinců

Plazi

užovka obojková (*Natrix natrix*)

O

ještěrka obecná (*Lacerta agilis*)

SO

Ptáci

potápka malá (*Tachybatus ruficollis*)

O

hnízdí

volavka popelavá (*Ardea cinerea*)

SO

volavka bílá (*Ardea alba*)

O

čáp bílý (*Ciconia ciconia*)

SO

čáp černý (*Ciconia nigra*)

O

hnízdí

moták pochop (*Circus aeruginosus*)

KO

luňák červený (*Milvus milvus*)

káně lesní (*Buteo buteo*)

SO

krahujec obecný (*Accipiter nisus*)

poštolka obecná (*Falco tinnunculus*)

hnízdí

kachna divoká (*Anas platyrhynchos*)

SO

čírka modrá (*Anas querquedula*)

O

kopřivka obecná (*Mareca strepera*)

husice nilská (*Alopochen aegyptiaca*)

lyska černá (*Fulica atra*)

hnízdí

chřástal kropenatý (*Porzana porzana*)

SO

chřástal vodní (*Rallus aquaticus*)

SO

hnízdí

jeřáb popelavý (*Grus grus*)

KO

křepelka polní (*Coturnix coturnix*)

SO

bažant obecný (*Phasianus colchicus*)

hnízdí

kukačka obecná (*Cucullus canorus*)

hnízdí

kalous ušatý (*Asio otus*)

hnízdí

kulík říční (*Charadrius dubius*)

hnízdí na přilehlém poli

čejka chocholatá (*Vanellus vanellus*)

hnízdí na přilehlém poli

jespák bojovný (*Philomachus pugnax*)

SO

vodouš kropenatý (*Tringa ochropus*)

vodouš bahenní (*Tringa glareola*)

vodouš šedý (*Tringa nebularia*)

bekasina otavní (*Galinago galinago*)

SO

hnízdí

bekasina větší (*Galinago media*)

slučka malá (*Lymnocyptes minimus*)

racek chechtavý (*Chroicocephalus ridibundus*)

holub hřivnáč (*Columba palumbus*)

hnízdí

hrdlíčka zahradní (*Streptopelia decaocto*)

dudek chocholatý (*Upupa epops*)

SO

pravděpodobně hnízdí

strakapoud velký (*Dendrocopos major*)

hnízdí

žluna zelená (<i>Picus viridis</i>)		hnízdí
krutihlav obecný (<i>Jynx torquilla</i>)	SO	hnízdí
straka obecná (<i>Pica pica</i>)		hnízdí
vrána šedá (<i>Corvus corone</i>)		
sojka obecná (<i>Garullus glandarius</i>)		
špaček obecný (<i>Sturnus vulgaris</i>)		hnízdí
vlaštovka obecná (<i>Hirundo rustica</i>)	O	
jiříčka obecná (<i>Delichon urbicum</i>)		
břehule říční (<i>Riparia riparia</i>)	O	
rorýs obecný (<i>Apus apus</i>)	O	
skřivan polní (<i>Alauda arvensis</i>)		hnízdí na přilehlém poli
linduška luční (<i>Anthus pratensis</i>)		
linduška horská (<i>Anthus spinoletta</i>)	SO	
linduška rudokrká (<i>Anthus cervinus</i>)		
konipas bílý (<i>Motacilla alba</i>)		
konipas luční (<i>Motacilla flava</i>)	SO	hnízdí
pěvuška modrá (<i>Prunella modularis</i>)		hnízdí
červenka obecná (<i>Erithacus rubecula</i>)		
slavík obecný (<i>Luscinia megarhynchos</i>)	O	hnízdí min. 6 párů
ťuhýk obecný (<i>Lanius collurio</i>)	O	hnízdí
drozd zpěvný (<i>Turdus philomelos</i>)		hnízdí
drozd cvrčala (<i>Turdus illiacus</i>)		
drozd kvíčala (<i>Turdus pilaris</i>)		
kos černý (<i>Turdus merula</i>)		hnízdí
rehek domácí (<i>Phoenicurus ochruros</i>)		
pěnice černošedá (<i>Sylvia atricapilla</i>)		hnízdí
pěnice slavíková (<i>Sylvia borin</i>)		hnízdí
pěnice pokřovní (<i>Sylvia curruca</i>)		hnízdí
pěnice hnědokřídlá (<i>Sylvia communis</i>)		hnízdí
rákosník velký (<i>Acrocephalus arundinaceus</i>)	SO	hnízdí
rákosník proužkovaný (<i>Acrocephalus schoenobaenus</i>)		hnízdí
cvrčilka zelená (<i>Locustella naevia</i>)		hnízdí
sýkora koňadra (<i>Parus major</i>)		hnízdí
sýkora modřinka (<i>Cyanistes caeruleus</i>)		hnízdí
zvonek zelený (<i>Chloris chloris</i>)		
stehlík obecný (<i>Carduelis carduelis</i>)		hnízdí
konopka obecná (<i>Linaria cannabina</i>)		
dlask tlustozobý (<i>Coccothraustes coccothraustes</i>)		
vrabec polní (<i>Passer montanus</i>)		hnízdí

vrabec domácí (<i>Passer domesticus</i>)		
strnad obecný (<i>Emberiza citrinella</i>)		hnízdí
strnad rákosní (<i>Emberiza schoeniclus</i>)		hnízdí
strnad luční (<i>Miliaria calandra</i>)	KO	
Savci		
netopýr rezavý (<i>Nyctalus noctula</i>)	SO	
netopýr nejmenší (<i>Pipistrellus pygmaeus</i>)	SO	
netopýr večerní (<i>Eptesicus serotinus</i>)	SO	
netopýr dlouhouchý (<i>Plecotus austriacus</i>)	SO	
zajíc polní (<i>Lepus europaeus</i>)		
lasice kolčava (<i>Mustella erminea</i>)		
srnec obecný (<i>Capreolus capreolus</i>)		
nutrie říční (<i>Myocastor coypus</i>)		

Shrnutí: Zájmové území tvoří cenný mokřadní ekosystém, v němž je koncentrováno několik chráněných zájmů zákona 114/1992. Sb. v platném znění, včetně biotopu zvláště chráněných druhů živočichů. Území je zároveň cenné z hlediska retence vody v krajině a svou velikostí a charakterem má již významný vliv na mikroklima okolní krajiny.

Podle § 67 zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny je ten, kdo v rámci výstavby nebo jiného užívání krajiny zamýšlí uskutečnit závažné zásahy, které by se mohly dotknout zde se vyskytujících chráněných zájmů, povinen předem zajistit na svůj náklad provedení hodnocení vlivu zamýšleného zásahu na tyto chráněné zájmy. Náležitosti hodnocení s účinností od 1. srpna 2018 stanovuje vyhláška č. 142/2018 Sb., o náležitostech posouzení vlivu záměru a koncepce na evropsky významné lokality a ptačí oblasti a o náležitostech hodnocení vlivu závažného zásahu na zájmy ochrany přírody a krajiny.

Ze zákazů stanovených k ochraně zvláště chráněných rostlin, a zvláště chráněných živočichů je nutné za podmínek stanovených v § 56 ZOPK zažádat o výjimku.

Doporučení:

Pro další rozvoj biodiverzity na lokalitě a k podpoření jejího ekologického významu dále doporučuji tyto kroky:

1. Zjištěné druhy z přírodovědného průzkumu zadat do nálezové databáze NDOP autorem průzkumu RNDr. Lučanem
2. Lokalitu v blízkosti města využít k environmentální výchově a osvětě jako ukázkový mokřadní ekosystém. Nabízí se vybudování naučné stezky, anebo zastavení
3. Mokřad zadat do evidence mokřadů na stránkách ČSOP
4. O mokřadu informovat Středočeskou pobočku AOPK
5. Dále podpořit mokřadní ekosystém a jeho retenční potenciál i příznivý vliv na mikroklima zažádáním o dotační prostředky:

Program péče o krajinu: Podprogram pro zlepšování dochovaného přírodního a krajinného prostředí" (PPK B – volná krajina), v rámci Programu péče o krajinu (PPK), podporuje opatření ve volné krajině. Žádost do tohoto podprogramu může podávat široký okruh žadatelů, např. fyzické a právnické osoby, spolky, města, obce. Maximální výše podpory v rámci podprogramu činí 250 tis. Kč. Opatření vhodná pro lokalitu:

- vybudování tůní a mokřadů,
- realizace vymezených a schválených prvků USES.

Program obnovy přirozených funkcí krajiny (POPFK) je národní dotační program MŽP podporující investiční i neinvestiční záměry realizující adaptační opatření zmírňující dopady klimatické změny na vodní, lesní i mimolesní ekosystémy. Na jednoleté i víceleté realizace je poskytována dotace až do výše 100 % celkových nákladů akce. Podprogram 115 174 - Adaptace vodních ekosystémů na změnu klimatu v rámci programu Podpora obnovy přirozených funkcí krajiny slouží k financování opatření zaměřených na zpomalení odtoku srážkové vody z krajiny, zlepšení infiltrace do podzemní části a na omezení negativních dopadů zvýšeného výskytu extrémních klimatických jevů.

Žadatelem mohou být fyzické a právnické osoby, obecně prospěšné organizace, obce, kraje, občanská sdružení, svazky obcí, příspěvkové organizace, organizační složky státu, státní organizace a státní podniky. Žadatel musí mít právní vztah k pozemkům, na kterých bude realizovat konkrétní opatření. Dotace na opatření může dosáhnout až 100 % uznatelných nákladů akce. U tohoto podprogramu je omezena limitem 1 mil. Kč.

Podprogram podporuje následující opatření vhodná pro zájmové území:

- obnova nebo tvorba mokřadů a tůní, výstavba, obnova nebo rekonstrukce vodních nádrží přírodě blízkého charakteru s cílem zlepšení retenční schopnosti krajiny a podpory biodiverzity,
- zakládání a revitalizace prvků systému ekologické stability vázaných na vodní režim.

Operační program životní prostředí nabízí tato opatření ve vztahu k záměru:

- založení biocenter a biokoridorů ÚSES zlepšení funkčního stavu biocenter a biokoridorů ÚSES, realizace interakčních prvků podporujících ÚSES,
- vytváření a obnova prvků posilující druhovou biodiverzitu vodních a na vodu vázaných organismů

6. Na lokalitě registrovat významný krajinný prvek.

Významný krajinný prvek je v § 3 odst. 1 písm. b) zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, definován jako „ekologicky, geomorfologicky nebo esteticky hodnotná část krajiny, která utváří její typický vzhled nebo přispívá k udržení její stability. Významnými krajinnými prvky jsou lesy, rašeliniště, vodní toky, rybníky, jezera, údolní nivy. Dále jsou jimi jiné části krajiny, které podle § 6 tohoto zákona příslušný orgán ochrany přírody zaregistruje jako významný krajinný prvek, zejména mokřady, stepní trávníky, remízky, meze, trvalé travní porosty, naleziště nerostů a zkameněliny, umělé i přirozené skalní útvary, výchozy a odkryvy. Mohou to být i cenné plochy porostů, sídelních útvarů, včetně historických zahrad a parků. Zvláště chráněná část přírody je z této definice vyňata“.

Významné krajinné prvky jsou podle § 4 odst. 2 zákona o ochraně přírody a krajiny chráněny před poškozováním a ničením. Využívají se pouze tak, aby nebyla narušena jejich obnova a nedošlo k ohrožení nebo oslabení jejich stabilizační funkce. K zásahům, které by mohly vést k jejich poškození nebo zničení, nebo k ohrožení či oslabení jejich ekologicko-stabilizační funkce, je třeba závazné stanovisko orgánu ochrany přírody. Mezi takové zásahy patří zejména umístování staveb, pozemkové úpravy, změny kultur pozemků, odvodňování pozemků, úpravy vodních toků a nádrží a těžba nerostů.

V Praze dne 12.5.2020

Ing. Kateřina Lagner Zimová

Použité zdroje:

Předběžný seznam význačných živočichů mokřadu Žabák v Lysé nad Labem

Vypracoval: RNDr. Radek Lučan, Ph.D., Přírodovědecká fakulta UK, Viničná 7, Praha 2, 12844

Nálezová databáze AOPK ČR, cit. 12. 5. 2020

Územní plán Lysá nad Labem, cit. 12. 5. 2020

Zákon 114/1992 Sb. V platném znění

Vyhláška MŽP ČR č. 395/1992 Sb. V platném znění

Ústřední seznam ochrany přírody ČR, cit. 12.5.2020